

Megyer József, Piarista földrajz. Vademecum-füzetek. Kiadja a Szegei Piarista Diákszövetség. 1943. 30 l.

Érdekes vállalkozás ez a füzet: megrajzolja a kegyesrendi atyák nevelői munkájának földrajzi elterjedését hazánkban, Olaszországban és Spanyolországban. A piarista nevelés kétségtelenül sajátos, külön érték s mindenestre hatással volt az iskola székhelyének és a környéknek szellemi alakulására. Ezért érdekes megfigyelni, hol működtek és működnek kegyesrendi tanítóatyák, nyomon követni szellemi hatásuknak határait, hiszen azok értékes adalékot jelentenek egész hazai nevelésügyünk történetében. Megyer József avatott írói tolla élvezetes olvasmánnyá teszi ezt a kis seregszemlét, melyet rendje iránti szeretete és a magyar nevelés lelkes fejleszténiakarása hat át.

— mm —

Dr. Kemény Gábor, Egy magyar kultúrpedagógus, Nagy László életműve. (Nagy László Könyvtár 9. száma. Budapest, 1943. 239 old.)

»Nem a hőst dicsőítem, hanem a bölcselkedő embert; azt, aki mint gondolkodó keresi a világ benső akaratát, mint feltaláló megteremti az eszközöket az akarat megvalósításához, s aki mint cselekvő végrehajtja ezt az akaratot az így feltalált eszközök segítségével.« — írja Shaw (Ember és felsőbbrendű ember.) Az emberek e kiváló fajából való Nagy László is. Így fogta fel és mutatja meg őt Kemény Gábor az életművén keresztül. A kutatót, amint az eszménykereső pedagógiától eltérve az útmutató pedagógia alapját veti meg. Keresi a gyermek testi és pszichikai fejlődésének minden fokát a fogamzástól a természetes fejlődés határáig, a tehetség megnyilvánulását, a pályaválasztás iskolai irányítását, s keresi a magyar közoktatás demokratikus megszervezésének módját. Az úttörő kutatás Nagy László életművének első szakasza. Aztán eszközöket teremt s valósítja el gondolatáiból azt, amit lehet. A Gyermektanulmányi Kongresszus, a Gyermektanulmányi Társaság, a gyermektanulmányi fiókkörök, a Gyermektanulmányi Múzeum, a Pedagógiai Szeminárium, az Anyák Iskolája, a Szülők Szövetsége, az Új Iskola, Didaktika gyermekfejlődési alapon — a főbb alkotásai, melyekben »a gondolat formát ölt.«

Kemény Gábor beállítja Nagy László munkásságát a magyar kultúra fejlődésvonalába. Apácai, Eötvös József, Schneller mellé sorolja őt, megkeresi a hatásokat, amelyek irányították s amelyek belőle sugároztak; viszonyba állítja a rokon területen dolgozó tudósokkal. Így a könyv a 20. század magyar pedagógiájának történetévé szélesedik. Még tágabb perspektívát kap azáltal, hogy problémáját bekapcsolja a szerző az európai kultúra problémájába. E kultúra válságával foglalkozik a munka egyik legjobb fejezete.

Nagy László munkájának neveléstudományi értékét mérlegelve, Baranyai Erzsébet megállapításából indul ki: »Nagy László elérkezett ugyan átfogó nevelési kérdések tisztázásához, de ebből nem fejlődött ki határozott rendszer.« A rendszer azonban nem sarkköve az értéknek. Hiszen a legnagyobbak, Jézus, Sokrates, Rousseau sem alkottak rendszert. Igazsággal keres Kemény Gábor ennél nagyobb értéket Nagy Lászlónál: »Megteremtette az igazságkutató nevelői lelkületet... Merev rendszer helyett az örökös fejlődés gondolatát adta, megmutatta a végtelen utat, melyben megállás nincs, de harmónia mégis van, ha érezzük, hogy minden változó pillanat az örök fejlődés szolgálatában áll.« Szereti is,

mint ebből látható, nemcsak ismeri a szerző Nagy Lászlót. Ezért tudja belülről látni, ezért fűti át könyvét a közelállás melegsége, ezért tudja az olvasóhoz is közelvinni őt.

Nánay Béla

Széchenyi Intelmei. Bevezetéssel, jegyzetekkel ellátta Váradi József. (Széchenyi zsebkönyvtár. 2—3 sz. 1942. 72 old. Studium kiadás.)

A mű Váradi Józsefnek, egyik legeredményesebb Széchenyi-kutatónak gondozásában kerül az olvasóközönség kezébe. Bevezetése népszerű, de egyben lélektani szempontokon épül s hivatva van Széchenyi személyiségét és alkotó munkáját felidézni, sőt életközelségbe hozni.

Széchenyi 1857-ben hosszabb atyai levelet intézett fiához, Bélához. A levél szinte szülői végrendeletszámba megy. Ez a végrendelet azonban nem a családi vagyronról szól, hanem az úri és nemes személyiség lelki kincseit akarja az apa fiának figyelmébe ajánlani:

A terjedelmes intő levél nem parainézis a szónak Kölcsény óta használt értelmében; inkább magánlevél, melyben az apa a napi események megbeszélése során hosszabb erkölcsi jellegű kitérőket tesz és így a felmerült kérdések tanulságait elvi magaslatoakra emeli. Hozzájuk fűzi a tapasztalatok és megpróbáltatások nyomán kialakult észrevételeit az életről, az emberekről és a tisztes magatartásról. Az erkölcsi kérdések mellett azonban kiterjeszkedik Széchenyi az életbölcseiségre és a helyes életművészetére sok követelményére. Kiemeljük itt azokat a sorokat, amelyek a világos és mélyreható gondolkozásról szólnak. Kifejti Széchenyi, hogy a legszéresebb szellemi alkat a gyors és mély felfogás helyes elegyedése. Az ilyen embernek nem a vita után a »lépcsőn« jutnak eszébe a megfelelő érvek, s az ilyen ember a tettek előtt minden lehetőséget mérlegre tesz, hogy célját a legbiztosabban elérhesse. — A naplóírás ajánlása során egy jelentős életművészeti szempontra hívja fel fia figyelmét. A naplóírás tulajdonképpen időellenőrzés. Márpedig, ha fontos, hogy valaki számadást vezet pénzéről, mennyivel fontosabb, hogy a pénznél is értékesebb idő felhasználását pontosan számbavegye az ember. Így tanuljuk meg az időnkkel való helyes gazdálkodást. De hasznos a naplóvezetés a lelki-szellemi fejlődés és érdeklődés alakulásának megörökítése szempontjából is. Hiszen kétségtelen, hogy egészen másképpen látjuk és ítéljük meg az eseményeket 20, 30 vagy 50 éves korunkban.

A tartalmas levél tehát Széchenyi komoly és céltudatos egyéniségének hű kifejezője. Alig adhatunk a mai nemzedék kezébe is alkalmasabb jellemnevelő olvasmányt, mint Széchenyinek mély életbölcseiséget sugárzó Intelmeit.

Visy József

Népiskolai Mezőgazdasági ismeretek. (Nemzetnevelők könyvtára.)

A mű a falvak népiskolái, illetve azok tanítói számára olyan segédkönyv, amelyben minden különösebb fáradság nélkül találhatjuk meg mindazt, amire tanítás közben e tárgykörben szükségünk lehet.

Elsősorban nyújtja — egybegyűjti — a nélkülözhetetlen és korszerű tárgyi tudást. Talaj, növénytermesztés, állattenyésztés, gazdaságvezetés, kertészkedés, gyümölcskertészet, általános tudnivalók, háztartási ismeretek. Megadja azt az alapismeretet, aminek birtokában mindenki saját maga könnyen leszűrheti a tanul-